

THE ROLE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN DESIGN

Sabrina Khamidova,
1st year student of the faculty
Termez State University "National dress"
Dosnazarova Available
Lecturer at Termez State University

Abstract The article discusses heuristic, creative and innovative technologies in costume design. Sometimes the use of traditional methods in solving creative problems is not an interesting solution. Therefore, the design process should be aimed at enhancing the creative activity of the designer.

INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNING DIZAYN SOHASIDAGI O'RNI

Do'snazarova Mavjuda
Termiz davlat universiteti o'qituvchisi
Termiz davlat universiteti "Milliy libos"
fakulteti 1-bosqich talabasi **Xamidova Sabrina**

Annotatsiya: Maqolada kostyum dizaynida evristik, ijodiy metodlar va innovatsion texnologiyalar haqida ilmiy izlanishlar olib borildi. Ba'zan ijodiy vazifa yechilganda an'anaviy usullarni qo'llanishi qiziqarli yechimni bermaydi. Shuning uchun loyihalash jarayonida dizaynerning ijodiy faoliyatini intensivlashtirishga yo'naltirish kerak.

В статье рассматриваются эвристические, креативные и инновационные технологии в дизайне костюмов. Иногда использование традиционных методов в решении творческих задач не является интересным решением. Поэтому процесс проектирования должен быть направлен на активизацию творческой активности дизайнера.

“Innovatsiya” so’zi ingliz tilidan kelib chiqqan, uning tarjimasini yangilanish, o’zgartirish, yangilik kiritish degan ma’noni bildiradi. Innovatsiya fenomeni o’zining evristik asosiga ko’ra, birinchidan, yangilikka yo’nalgan, ya’ni madaniyat yangiliklarini ochishga qaratiladi, ikkinchidan, u ijtimoiy-ma’daniy hodisa sifatida madaniyatning bugungi kunini ham aks ettiradi. Innovatsiya subyektning kreativ-nazariy va predmetli amaliy faoliyatining mahsuli sifatida ham talqin etiladi. I.T.Blabanov ta’kidlashicha, “Innovatsiya—yangi texnika yoki texnologiya, yangi ishlab chiqarish, xizmat ko’rsatish va boshqaruv, shuningdek, nazorat, hisob-kitob, rejalashtirish uslublari, tahlil va boshqalarni tashkil etishning yangi shakllariga mablag’ kiritish orqali erishilgan moddiylik natijadir”. Zamonaviy adabiyotlarda innovatsiya jarayonining uch komponenti mavjud. Bulardan birinchisi, subyektli, kreativ (ijod), amaliy (mehnat) komponentlar alohida o’rganiladi. Jumladan, ma’lum bo’ladiki, hozirgi kunda ijod madaniyatida mehnatning ahamiyati ortib, u kreativ xarakter kasb etmoqda, yangilikni obyektivlashning ijtimoiy-ma’daniy modeli sifatida innovatsiya namoyon bo’lmoqda. Chunki zamonaviy ijtimoiy-

ma'daniy ijodning o'ziga xosligi kommunikativ innovatsiyalar bilan belgilanadi. Uning ma'daniyatda keng qo'llanilishi esa ijtimoiy-ma'daniy tizimining vertuallashuvi va globallashuviga olib keladi. Bugun innovatsiya texnikaviy-iqtisodiy chegaralardan o'tib ma'daniyatning turli jabhalarida ham keng qo'llanilmoqda. Bu holat ilmiy-ijodiy faoliyat mahsuli bo'lgan fanda ham yorqin namoyon bo'lmoqda.

Hozirda innovatsiyaga ilmiy-tadqiqot faoliyatining bosh manbai sifatida qaralmoqda. Ma'lumki, innovatsiya murakkab ijtimoiy-madaniy fenomen. Innovatsiya ijtimoiy-ma'daniy hodisa sifatida madaniyatning barcha tendensiyalarini o'zida mujassamlashtiradi. Shuningdek, innovatsiya yangilikka yo'naltirilgan fenomen sifatida o'zi bilan madaniyat kelajagini belgilab beradigan everestik g'oyalarga asoslanadi.

Ilmiy-tadqiqot faoliyatidagi innovatsiyalarga maxsus to'xtaladigan bo'lsak, ularsiz ilmiy-tadqiqotlarni tasavvur qilish mumkin emas, chunki ularda takrorlanmaydigan hodisalar sifatida namoyon bo'ladi. Shu ma'noda, ularning sabablari yetarli darajada aniqlanmagan bo'lib, biror nima uchun emas, har doim ham emas, kata qismi bo'yicha ham emas, biror qonun bo'yicha ham emas, faqatgina ularning everistik xususiyatidan kelib chiqib baholash mumkin. Shuning uchun ham U.Uevell: "Oldingi haqiqatlar quvilmaydi, rad qilinmaydi, balki kengaytiriladi va har bir fan tarixi—haqiqatdan innovatsion xarakterga egadir", deb yozadi. Biroq U.Uevell tahminicha, fan bo'sh joyda paydo bo'lmagan ko'p hollarda yangi ilmiy g'oya, albatta, o'z manbasiga ega bo'lgan, ya'ni fandagi har bir yuksalish, undagi an'anaviy ilmiy g'oyalar bilan bir qatorda yangidan yangi innovatsiyalar va novassiyalar asosida bosqichma-bosqich amalga oshirilgan. Umuman olganda, innovatsiya bilan ilmiy ijodiy faoliyat asosida qo'lga kiritilgan yutuqlarni biroz o'zgartirish mumkin. Ammo ularni mutlaqo rad qilib bo'lmaydi, ya'ni turli doiradagi innovatsiya va novassiyalar asosida yangi gipotezalar paydo bo'ladi. Ammo biz fan rivojida sekin va ketma-ket o'zgarishlar bo'lganligini ham inkor qila olmaymiz. Darhaqiqat, ko'pgina fan yutuqlari ulardan oldin mavjud bo'lgan nazariya yoki gipotezalarga tayanmagan. Bu jarayon ayniqsa "vaqtdan ilgari" paydo bo'lgan ilmiy kashfiyotlarga taa'luqlidir.

Innovatsiya ilmiy tadqiqot faoliyatining mavjud shakl va usullarini yangilashga, ularni amalga oshirish uchun yangi maqsad va vositalar yaratishga qaratilgan paradigmal faoliyatdir. U olimning butun salohiyati rivojlanishi, har qanday, hatta kutilmagan holatlarga ham tayyor turishi, yangi vaziyatlarga tez moslasha olishi uchun muhim shart-sharoit yaratib beradi. Ilmiy-tadqiqot faoliyati to'g'risidagi zamonaviy qarashlarda ko'proq uning innovatsion komponentlariga alohida e'tibor berilmoqda. Shuning uchun ham hozirda ijodiy faoliyat deganda, Insonning yangi moddiy va ma'naviy qadriyatlar yaratishga qaratilgan va ijtimoiy ahamiyatga yo'naltirilgan innovatsion faoliyat usuli tushunilmoqda. Ayni shu ma'noda, ijodiy maxsus shakli bo'lgan ilmiy ijod ham o'ziga xos innovatsion xarakterga ega. Uning asosiy vazifasi esa hodisalarning real imkoniyatlari va predmetlariga yangilik kiritish orqali namoyon bo'ladi. Ijodiy jarayon—bu mazmun va shakl birligini qidirishdir. Evrestika—bu mas'ul ijodiy fikrlashni o'rganadiga fandir. Ijodiy jarayon juda murakkab va o'ta xilma xil hodisa. Ijodiy tasavvurni rivojlanishi, loyiha ijodiy vazifani noan'anaviy usullar bilan yechish, psixologik enertsiyani yengish—bu evrestik usullarning imkoniyatlaridir. Assotsiatsiya usuli—g'oyani vujudga kelish usullaridan biridir. Agar dizaynerlarning ijodiy tasavvuri tashqi muhitni turli g'oyalarda qartilsa, u holda bu usul yaxshi natija berishi mumkin. Dizaynerni assotsiativ fikrlashi buyumli, abstrakt va psixologik assotsiatsiyalarni ob'ekt yechimini grafik qidiruvda o'zlashtirishdir.

Kostyum dizayneri real borliqni qandaydir transformatsiya va o'zlashtirish natijasida kiyimda qo'llashi mumkin va barcha narsalarni olishi mumkin. Assotsatsiyalar har xil bo'lishi mumkin: Buyumli, abstrakt, psixologik va noreal.

Empatiya usuli loyihalayotgan buyumni "roliga kirish". Bu usul bilan teatr aktyorlari foydalanadi. Ilg'or texnologiyalari usuli—"Ideal buyumni" qidirish usuli. Uning asosiy maqsadi buyum mo'ljaliga ideal mos bo'lishi kerak. "Aql hujumi" usuli—bu qisqa muddatda kollektiv g'oyalarni generatsiya qilish. Bu usulda ushbu muammo bilan shug'ullanmaydigan turli mutaxassisli odamlardan kollektiv tashkil etiladi. Kollektiv korxonalar bilan bog'liq emas joyda yig'iladi, uni ta'siri bo'lmasligi uchun. Bu holda quyidagi wartlar qo'yiladi: kollektiva kata emas bo'lmasligi lozim, kollektiv a'zolari ketma-ket tez o'z fikrini eshitishi kerak. Tnqid man etiladi, jarayon magnitafonga yoziladi. So'ng kollektiv ish natijasi mutaxassislariga beriladi, ular g'oyalarni tahlil etishadi, hattoki bemani hazil yoki porodoksal bo'lsa ham, baholashadi va yechish mohiyatini aniqlashadi. O'yin usuli modada o'yin fursatini nazarda tutadi, o'yin esa doimo innovatsion faoliyat bilan bog'liq. O'yin moda namunalari va siymolarini o'zgarishiga olib boradi va qidirishni rag'batlantiradi.

Xulosa sifatida ta'kidlash joizki: zamonaviy dizayner ko'pincha analogiya, assotsatsiya, kombinatsiyalar, inversiya va boshqa usullarga asoslangan oddiy evristik usullari bilan foydalanadi. Loyihalovchi evristik usullari bilan foydalanishni bilishi kerak.

Adabiyotlar

1. Балабанов И.Т. Инновационный менеджмент—Питер, 2000
2. Уевелл У. Истрия индуктивный наук.—1867-1869
3. Крючкова С.Е. Инновация и их роль в современном мире—М,Издво МГТУ "Станкин", 2007
4. Хасанбаева Г.К. Kostyum dizayni. Darslik—Т. :ТТЕСИ, 2013.